

**REGIUNEA SUBCARPATICĂ
DINTRE TELEAJEN ȘI SLĂNICUL BUZĂULUI**

Contribuții geomorfologice

NICOLAE MUICĂ

**REGIUNEA SUBCARPATICĂ
DINTRE TELEAJEN ȘI SLĂNICUL BUZĂULUI**

Contribuții geomorfologice

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2012**

Colecția PĂMÂNTUL CASA NOASTRĂ

Referenți științifici: dr. Lucian Badea
dr. Mircea Buza

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ileana Muică
Culegere computerizată: Rodica Pavăl
Coperta: Angelica Mălăescu

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MUICĂ, NICOLAE

**Regiunea subcarpatică dintre Teleajen și Slănicul Buzăului : contribuții
geomorfologice / Nicolae Muică. - București : Editura Universitară, 2012**

Bibliogr.

ISBN 978-606-591-551-0

551.4(498)

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786065915510

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate
fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2012
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

Toată RECUNOȘTINȚA cuvenită

Comisiei examinatoare: Vintilă Mihăilescu, Victor Tufescu și Lucian Badea, pentru locul de doctorand cu frecvență (cu bursă pe 1968-71) la Institutul de Geografie al Academiei Române, la Prof. Vintilă Mihăilescu. În acest fel a avut loc întoarcerea mea la GEOGRAFIE, după experiența valoroasă, de 14 ani, câștigată la cercetarea solurilor, la Comitetul Geologic, și realizarea acestor contribuții geomorfologice în condiții optime, sfârșite acum, cu sprijinul unor prieteni și al unor colegi de profesie.

Nicolae Muică

București, 2008-03-29.

CUPRINS

INTRODUCERE	9
1. Poziția și originalitatea Subcarpaților dintre Teleajen și Slănicul Buzăului	9
2. Limitele regiunii	9
3. Scurtă apreciere asupra cercetărilor efectuate în regiune	10
4. Probleme de studiu	10
5. Condițiile elaborării studiului	11
I. UNITĂȚILE DE RELIEF	12
Privire generală.	12
A. Subcarpații dintre Teleajen și Buzău	13
1. Caractere generale	13
2. Depresiunea Drajna-Chiojd	13
3. Dealurile Mantei	18
4. Dealurile Priporului și ale Mesteacănului	21
5. Depresiunea Șoimari-Calvini și Dealurile Salciei	23
6. Dealurile Pleșuvului și ale Bogdăneștilor	28
7. Depresiunea Măgurele – Rahova	29
8. Dealurile dintre Teleajen și Cricovul Sărat	30
9. Dealurile Ciolanului	34
10. Depresiunea Sânger – Gura Nișcovului	39
11. Dealurile Istriței	43
B. Relieful subcarpatic dintre Buzău și Slănic	48
1. Observații generale	48
2. Dealurile dintre Berca și Arbănași	48
3. Depresiunea Policiori – Scheia	51
4. Dealurile Băcenilor și ale Bădineștilor	53
5. Dealurile Botanului și ale Bocului	54
6. Depresiunile de la vest de dealurile Botanului și ale Bocului	56
7. Dealurile Posobeștilor, Blidișelului și Stâinii	58
II. TERASELE	62
1. Importanța problemei	62
2. Terasalele Teleajenului	62
3. Terasalele Buzăului	70
4. Terasalele Bâscei Chiojdului	77
5. Terasalele Slănicului	79
6. Terasalele Nișcovului	81
7. Terasalele râurilor mici	84
8. Terasalele Cricovului Sărat și ale Bucovelului	87
III. EVOLUȚIA REȚELEI HIDROGRAFICE	89
1. Considerații generale	89
2. Cursul Buzăului în decursul timpului	89
3. Deplasarea Teleajenului spre est; cauze și urmări	92
4. Despre rețeaua hidrografică din depresiunea Drajna-Chiojd	96

5. Cursul Cricovului Sărat și ulucul Mislea-Măgurele-Rahova	101
a) Înaintarea Cricovului și a afluenților săi; cauze și urmări	102
b) Problema ulucului Mislea-Măgurele-Rahova	109
6. Schimbări în hidrografia dealurilor Istriței și Ciolanului și a ulucului Sânger – Gura Nișcovului	114
7. Schimbări în rețeaua hidrografică din dealurile dintre Buzău și Slănic	121
8. Concluzii	131
IV. ROLUL ROCII ȘI STRUCTURII ÎN ÎNFĂȚIȘAREA ȘI ÎN MODELAREA RELIEFULUI	134
1. Rolul rocii	134
2. Răstrângerea structurii în înfățișarea reliefului	135
3. Condițiile evidențierii structurii	139
V. FORME ȘI FENOMENE CARSTICE ȘI DE SUFOZIUNE	140
1. Forme carstice	140
2. Fenomene carstice	144
3. Forme și fenomene de sufoziune	146
VI. PROBLEMA EVOLUȚIEI RELIEFULUI	149
1. Privire istorică asupra problemei	149
2. Resturi de reliefuluri vechi și explicația lor	153
a) Resturi de reliefuluri evolute în legătură cu terasele	156
b) Resturi de reliefuluri evolute în legătură cu albiile părăsite	158
BIBLIOGRAFIE	159
Note biografice	163
Lista de lucrări	168
Rapoarte științifice depuse la arhiva Serviciului de Pedologie al Comitetului Geologic	172

INTRODUCERE

1. Poziția și originalitatea Subcarpaților dintre Teleajen și Slănicul Buzăului. 2. Limitele regiunii. 3. Scurtă apreciere asupra cercetărilor efectuate în regiune. 4. Probleme de studiu. 5. Condițiile elaborării studiului.

1. În lungul brâu al dealurilor subcarpatice, care se întinde de la Motru până la râul Moldova, este o variație destul de mare, ceea ce face cu puțință deosebirea mai multor regiuni naturale. Printre cele cu originalitate mai pronunțată sunt Subcarpații dintre Teleajen și Slănicul Buzăului, care reprezintă partea în care brăul subcarpatic își schimbă orientarea de la vest - est spre sud - nord; de aceea, această regiune poate fi numită și *Cotul Subcarpaților*. Dar acest spațiu este deosebit nu numai prin poziția sa în cadrul general al Subcarpaților și prin lățimea sa mai mare, ci mai ales și prin însușirile reliefului și ale rocilor constitutive, ca și prin orientarea râurilor și forma bazinelor lor. Astfel, în cuprinsul acestei regiuni subcarpatice, îndeosebi între Teleajen și Buzău, dealurile au înfățișare, orientare și alcătuire mai variate decât în toți ceilalți Subcarpați. În latura dinspre câmpie, dealurile de pe dreapta Buzăului sunt orientate de la est nord-est spre vest sud-vest, ca și apele mai mari, Nișcovul și chiar o parte din cursul Buzăului, în timp ce dealurile din stânga sunt pe direcția nord-sud. Înălțimile lor nu trec decât local de 600 m. În schimb în latura dinspre munte dealurile au orientări mai variate, iar înălțimea lor trece, în genere, de 750 m; câteva vârfuri au chiar peste 800 m. În privința alcătuirii, în timp ce în ceilalți Subcarpați dealurile dinspre câmpie sunt sculptate în formațiuni pliocene, friabile, iar cele dinspre munte în formațiuni miocene, mai variate ca rezistență, în Subcarpații dintre Teleajen și Slănicul Buzăului găsim formațiuni miocene chiar lângă câmpie, cu calcare rezistente și cu înălțime mare (745 m în Vf. Istriței), iar înspre munte găsim, alături de formațiunile miocene, atât formațiuni pliocene cât și formațiuni de fliș paleogen, fiecare cu însușirile lor și cu toate urmările acestora asupra înfățișării și a modelării reliefulurilor încă tinere, sculptate în ele. De altfel s-a arătat că și sub aspect geologic, spațiul cuprins între Teleajen și Slănicul Buzăului este deosebit de ceea ce este dincolo de aceste râuri (I. Băncilă, 1968; N. Grigoraș, 1961).

2. Limitele acestei regiuni sunt, în general, destul de clare. Spre câmpie limita coincide într-o mare măsură cu linia hipsometrică de 200 m, cum a arătat încă demult Vâlsan (1915). Privită mai de departe, ea pare foarte clară, dar, pe măsură ce te apropii, constăți prezența unei fâșii de trecere, un tăpșan („glacis” după Gr. Posea, 1971) alcătuit din depozite fine, loessoide, cu intercalații mai argiloase, roșcate sau brunii, și cu însușiri de soluri fosile.

Spre munți, limita nu este la fel de evidentă în tot lungul său. Astfel, la est de Buzău ea este foarte clară, suprapunându-se pe linia de contact dintre formațiunile flișului paleogen, mai rezistente la eroziune, în care sunt sculptați munți nu prea înalți, și formațiunile mio-pliocene, relativ friabile, în care sunt sculptate dealurile subcarpatice. Această limită trece pe la Lopătari, Mușcelul Cărmănesc și Sibiciul de Sus. Dar la vest de Buzău este o situație deosebită: aici se vede o întrepătrundere între dealuri și munți, ca urmare a pătrunderii formațiunilor de fliș ale „Pintenului de Văleni” în formațiunile miocene. De aceea, unii cercetători vorbesc de o zonă de interferență, pe care o extind și pe stânga Buzăului (V. Mihăilescu, 1946, p.133; G. Niculescu, 1971). Ne pare mai firesc ca limita de nord a Subcarpaților dintre Buzău și Teleajen să fie pusă pe la nord de depresiunea Drajna-Chiojd. E drept că partea de nord a Dealurilor Mantei, ca și o parte a Dealurilor Priporului și chiar din acelea ale Mesteacănului, au și ceva din înfățișarea munților; dar însușiri asemănătoare găsim și la unele din dealurile Botanului și ale Bocului, sculptate în formațiuni miocene, care însă aparțin, după toți cercetătorii, numai Subcarpaților.

La vest, limita e constituită de Teleajen, dincolo de care relieful este mai monoton, înălțimile mai mici, iar depresiunile mai slab exprimate în relief. Numai la marginea dinspre câmpie, reliefurile de la vest de Teleajen sunt asemănătoare, într-o oarecare măsură, cu cele de la est, evidențiind urmele unui râu modelator de la Prahova spre est până la Cricov. Pentru înțelegerea problemelor de aici a fost nevoie să facem cercetări și mult dincolo de Teleajen, până la Prahova.

La nord-est, limita o formează Slănicul; dincolo de el sunt dealuri care se sfârșesc spre sud-est într-un piemont, prin care se trece la câmpie, în timp ce la vest nu se găsește decât un petic neînsemnat, pe gruiul dealului din stânga Slănicului, înainte de confluența sa cu Buzăul.

3. Subcarpații dintre Teleajen și Slănicul Buzăului au fost studiați de mulți cercetători, care i-au privit fie ca parte din spații mai întinse (Emm. De Martonne, 1907; V. Mihăilescu, 1965; V. Tufescu, 1966 și alții), fie urmărind anumite probleme, ca terasele, porniturile, modificări hidrografice ș.a. (L. Badea, 1967; L. Badea, G. Niculescu și Al. Roșu, 1964; L. Badea et al., 1980; A. Banu, 1946; D. Bălțeanu, 1971; G. Niculescu, 1963, 1965, 1974; Petrescu-Burloi I., 1966, 1972; Dida Popescu, 1970, 1971; N. Popp, 1934 a, 1934 b, 1938; Gr. Posea, 1971; G. Vâlsan, 1915; F. Weymuller, 1931 etc.). Idei interesante găsim și în lucrări geologice (D. Preda, 1925; M. G. Filipescu, 1931; Popescu-Voitești, 1936; N. Grigoraș, 1961; I. Băncilă 1968) ca și în lucrări care privesc direct regiuni învecinate, unde sunt probleme asemănătoare (P.V. Coteș, 1957, K. Hummel, 1927; L. Badea, 1966, etc.).

Spre a se putea urmări mai ușor și a se înțelege mai bine șirul ideilor și contribuția fiecărui cercetător la punerea, ca și la rezolvarea problemelor, vom discuta la fiecare problemă în parte ideile și ipotezele emise și vom căuta să ne oprim la concluziile pe care le impun faptele constatate pe teren.

4. Dintr-o privire generală asupra cercetărilor din această regiune subcarpatică se desprinde și constatarea că lipsește un studiu în care să fie prezentate în mod unitar însușirile reliefului și problemele geomorfologice ale regiunii. Lucrarea de față tinde spre acest țel. Pentru realizarea sa vom urma modul de tratare inițiat la noi de G. Vâlsan. În această privință, socotim că cea dintâi datorie a cercetătorului este să prezinte cât mai obiectiv faptele cercetate și doar după aceea să le caute explicația; în cazul nostru, am căutat ca mai întâi să desprindem diviziunile (unitățile morfografice ale regiunii) și să le prezentăm însușirile principale, înfățișarea și alcătuirea reliefului, stăruiind asupra elementelor care au rol însemnat pentru înțelegerea problemelor științifice ale regiunii. După aceea urmează problemele geomorfologice principale; vom vorbi mai întâi despre terase și apoi despre mult-discutata problemă a evoluției rețelei hidrografice, așa cum poate fi ea reconstituită după cele mai vechi urme existente încă. După aceea vom vedea rolul rocii și structurii în înfățișarea și în modelarea reliefului, cu exemple caracteristice, și apoi vom trece la cazuri particulare de înrâurire a rocii, la carst și la sufoziune. În cele din urmă, ne vom opri asupra problemei evoluției reliefului, problemă asupra căreia înaintașii au stărui mult, emițând idei și ipoteze numeroase, unele nesprijinite suficient pe fapte. Spațiul limitat nu ne îngăduie să stărui și asupra altor probleme ca procesele de deplasare, care joacă un rol foarte însemnat în modelarea reliefului acestei regiuni, și a formelor pe care le produc acestea, sau cele referitoare la cauzele și vârsta teraselor.

Întocmită în acest fel, lucrarea, pe lângă însemnătatea științifică, de cunoaștere geografică, conține și un bogat material informativ referitor la înfățișarea, alcătuirea și procesele de modelare a reliefului regiunii, schițând și tendințele de evoluție viitoare. Prin discutarea acestor probleme, lucrarea prezintă interes și pentru specialiștii preocupați de combaterea degradării și de îmbunătățirea modului de folosire a terenului.

5. Cercetările de teren și elaborarea acestui studiu au fost efectuate în cadrul Institutului de Geografie, sub îndrumarea regretatului academician Vintilă Mihăilescu, în calitate sa de conducător științific. Lui și profesorului Victor Tufescu le datorez faptul că am cercetat amănunțit această regiune, pe care o văzusem, prima oară ca pedolog, în „campania de teren” din vara anului 1956.

Eu am lucrat încet, stăpânit mereu de întrebarea: ce trebuie să cuprindă o lucrare geomorfologică. Parcă-l aud pe prof. Vintilă Mihăilescu îndemnându-mă, cu blândețe, cum îi era firea, mai în glumă, mai în serios: „Grăbește-te, căci poate nu am timp mult să te aștept”. Și așa a fost să fie. După moartea sa, conducerea științifică a fost acceptată de Dr. Lucian Badea, care a avut răbdarea de a vedea întregul manuscris.

În tot timpul lucrului ne-am bucurat de sprijinul substanțial al Institutului de Geografie, pentru a cerceta atent și amănunțit această regiune, precum și împrejurimile, cât am socotit folositor pentru înțelegerea deplină a problemelor. De un sprijin foarte mare ne-a fost Stațiunea de Cercetări Geografice de la Pătârlage, înființată, prin stăruința prof. Victor Tufescu, atât ca punct de sprijin în cercetarea amănunțită a terenului, cât și ca loc de prelucrare a materialului și de cugetare asupra problemelor.

Toată recunoștința și mulțumirile cuvenite.

A. SUBCARPAȚII DINTRE TELEAJEN ȘI BUZĂU

1. **Caractere generale.** Buzăul, râu cu un drum cotit cum nu mai are nici un alt râu care trece prin zona subcarpatică (doar Putna prezintă o oarecare asemănare), desparte această regiune în două părți cu însușiri destul de deosebite între ele, atât ca înfățișare, orientare și înălțime, cât și ca alcătuire a reliefulor. Spațiul dintre Teleajen și Buzău este deosebit de interesant în această privință. Mai întâi impresionează forma acestei regiuni, care e relativ îngustă în partea de sus, de nord, de la munte până la sud de Cislău, între cele două râuri fiind o distanță de cca 25 km și aproape de două ori mai mare în partea de jos, dinspre câmpie, unde Buzăul se duce mult spre est, spre stânga, ocolind, pe la capătul lor estic, două dealuri dintre cele mai bine exprimate în relief din apropierea câmpiei, în timp ce Teleajenul curge spre sud pe un drum apropiat de al meridianului locului (fig.1). În privința înfățișării și a orientării dealurilor, se constată, de asemenea, două părți: una „de sus”, de la munte până la cotul Buzăului, în cuprinsul căreia unitățile sunt orientate de la nord-est la sud-vest, și alta „de jos”, dinspre câmpie, în cuprinsul căreia dealurile dominante, ca și depresiunile, sunt orientate est-vest. Aici găsim și singura apă mai mare din Subcarpați, Nișcovul, care curge pe direcția vest-est.

Înălțimile cele mai mari se găsesc în partea de nord-est, dar nu lipsesc nici în marginea dinspre câmpie, unde este înălțimea de 750 m pe vârful Istriței, în calcare miocene.

2. **Depresiunea Drajna-Chiojd.** La sud de munții dintre Teleajen și Bâsca Chiojdului se găsește ulucul depresionar Drajna-Chiojd, care este mărginit la sud de șirul dealurilor Priporului, Mesteacănului și Lazului. Această depresiune, orientată de la sud-vest spre nord-est, are forma unui golf, lung de 22 km și lat de 3-4 km. Gura acestui golf este deschisă spre valea Teleajenului, la nord de Vălenii de Munte, iar extremitatea estică se află la est de Bâsca Chiojdului, în dreptul Cătiașului. Limitele sale sunt, în genere, evidente; spre nord-vest, este o linie, pe unele locuri chiar o fâșie, de-a lungul căreia se constată o schimbare a pantei și a înfățișării povârnișurilor. Această limită trece pe la 550 m înălțime, la vest de pârâul Drajna, de unde urcă repede la 700 m, spre nord-est. La sud-est spre dealurile Lazului, Priporului și Mantei, limita trece pe la înălțimea de 500 m, sau chiar mai jos, la sud-est de Drajna de Jos, de unde urcă treptat spre nord-est, ajungând la 600 m în bazinul Zeletinului. Mai departe, în bazinul Stâmnicului ea coboară iarăși, oscilând între 525 și 600 m între Stâmnic și Bâsca Chiojdului. Pe gruiul dealului dintre aceste două ape nu este o deosebire sensibilă de înălțime între relieful depresiunii și cel din preajma sa; în schimb este un contrast izbitor în privința înfățișării peisajului, a pantei povârnișurilor, a proceselor modelatoare, ca și a solului și a vegetației.

Pe stânga Bâscai Chiojdului, unde caracterul de depresiune e ceva mai șters, limita trece pe la poala nord-vestică a Piciorului Mantei, înălțimea crescând din nou până la 700 m sau chiar mai mult.

Relieful din cuprinsul acestei depresiuni este deluros, pe anumite locuri destul de monoton. Înălțimea este mai mare în partea de nord-est, la est de Bâsca, unde atinge sau chiar trece de 700 m. În bazinul Zeletinului înălțimea atinge 550 m, iar în partea de sud-vest, pe Dealul Domnului, la nord de Drajna de Jos, 533 m. În acelaș mod scad și înălțimile reliefulor din ramă, atât de-o parte cât și de cealaltă, iar povârnișurile ramei se retrag spre nord și spre sud, în apropierea văii Teleajenului, făcând ca depresiunea să se deschidă. Povârnișurile dealurilor din cuprinsul depresiunii sunt mai domoale, luncile mai întinse, ceea ce face ca văile să fie mai largi decât în afara depresiunii, unde povârnișurile sunt rezezi, iar văile strâmte, pe unele locuri adevărate chei. Culmile dealurilor din depresiune sunt boltite larg, astfel încât ogoarele se pot întinde de pe un povârniș până pe celălalt, în contrast vădit cu acelea din rama depresiunii, care sunt înalte și atât de înguste încât, pe unele dintre ele, abia

de este loc pentru un drum de care sau de o potecă. La povârnișurile dealurilor din cuprinsul depresiunii se pot deosebi două părți. Partea superioară, sculptată de regulă în sedimente marnoase „in situ”, cu pantă mai mare, trecând uneori de 20°, este mai uniformă ca înfățișare, dar poartă pe alocuri urme evidente de rupere și de deplasare a materialului, un fel de „circuri” de unde pornește materialul care formează tăpșanele de la poală. Partea inferioară este alcătuită din tăpșane de pornituri cu pantă mică, în general sub 10°, unele vechi, statornicite, cu soluri evoluat și fertile, altele tinere, cu soluri în curs de formare sau cu material încă în curs de deplasare. Așa se poate explica prezența mai multor soluri suprapuse la poala povârnișurilor. Situația aceasta este deosebită de aceea rezultată în urma frământării materialului (sol și rocă) în cursul deplasării porniturilor, cum se poate constata pe multe tăpșane.

În cuprinsul acestei depresiuni se pot deosebi mai multe părți, în strânsă legătură cu bazinele hidrografice ale apelor care trec pe aici. Partea de sud-vest aparține bazinului Teleajenului; partea mijlocie aparține bazinelor Zeletinului și Stâmnicului (afluenți ai Bâscei în jos pe depresiune) iar partea de nord-est aparține bazinului Bâscei în limitele depresiunii.

Partea de sud-vest, care este cea mai mare, se întinde de la gura golfului din vecinătatea Teleajenului, până la linia de cumpănă a apelor dinspre Zeletin, pe o lungime aproape de 10 km. Lățimea este în general de 3-4 km și atinge la gura golfului 5 km. De-a lungul ei curge Râncezeanca, care izvorăște din rama depresiunii, la vest de obârșia Zeletinului. După schimbarea direcției din cursul superior, Râncezeanca pare a fi axa longitudinală a acestei părți a depresiunii. Această idee este sprijinită și de faptul că pârâul Drajna, care este mai mare și care vine dinspre nord, având în tot lungul cursului său până la unirea cu Râncezeanca un drum aproape paralel cu al Teleajenului, după confluență adoptă direcția acesteia, până la unirea cu Teleajenul. Faptul că Râncezeanca nu are o obârșie pe direcția principală a cursului său face ca această parte a depresiunii să fie asemănătoare unei văi vechi, părăsite.

În capătul de sud-vest al depresiunii, unde este lățimea mai mare, se găsesc mai multe dealuri izolate, asemenea unor popini, de mărimi variate. Ele sunt situate, în genere, la capătul gruiurilor unor dealuri, unde înălțimea crește mult, în loc să scadă.

Cel mai mare dintre acestea, dar și cel mai impunător prin poziția sa la gura golfului depresionar, este Dealul Domnului, aflat la capătul sectorului de dealuri dintre Teleajen și pârâul Drajna (fig. 2). Povârnișurile acestuia sunt repezi în partea de sus, de unde se desprinde material care alunecă spre partea inferioară, unde este un tăpșan de pornituri sprijinit pe podul terasei Teleajenului, care se continuă și pe valea Drajnei, până la sud-est de acest deal. Numai spre sud-vest povârnișul este ceva mai domol. În partea de sus este o muchie, care atinge înălțimea de 533 m, fiind despărțită de dealul de la nord printr-o curmătură largă, aproape de 0,5 km, cu o suprafață întinsă înclinată spre Teleajen, cu sol umed, fără însă a avea caracterul unui șes aluvial. În partea cea mai de jos a acestei curmături, unde este înălțimea de 160 m, cea mai mică de pe cumpăna apelor dintre Teleajen și Drajna, se întâlnesc obârșiile a două vâlcele opuse: Valea Stăneștilor spre Teleajen și Roghina spre Drajna. Povârnișul mai repede dinspre Drajna pune în evidență o înaintare a bazinului Drajnei înspre vest.

Un alt deal izolat, situat între Râncezeanca și Drajna, este Grădiștea, care culminează cu Muchia lui Parpală. Culmea sa este prelungă și ușor boltită, motiv pentru care a fost aleasă de romani ca loc de castru. Dar capătul său are înălțime ceva mai mare, 475 m, și culme mai îngustă, de unde și numele de „muchie”. Povârnișurile sale, care sunt destul de repezi, se reazemă pe același nivel de terasă ca și ale Dealului Domnului; numai spre est nord-est ele coboară până la albia pârâului Râncezeanca.

Al treilea deal izolat este Dealul Cioroiului, de la capătul dealului dintre Râncezeanca și afluentul său de pe stânga, care vine dinspre Vârful Mestecenilor. Înălțimea acestui deal, a cărui culme este boltită pronunțat, atinge 480 m. Curmătura prin care este despărțit de partea

Dealul Domnului. Formarea curmăturilor a fost pusă pe seama unor schimbări hidrografice, pe care rezultatele cercetărilor nu le confirmă, cum vom vedea (cap. III).

În lungul acestei părți a depresiunii, dintre porniturile care ocupă suprafețe întinse unele sunt fixate, cu soluri evoluat, constituind terenuri dintre cele mai fertile, pe când altele sunt în curs de deplasare, cum e cazul la sud de Drajna de Jos și la vest de satul Mierla. Caracterul acesta pare a fi în legătură cu adâncirea mai puternică a văilor Râncezenchii și Drajnei, apele fiind mai mari și având ca nivel de bază Teleajenul, râu cu putere de modelare mare. De la Ogretin în sus adâncirea este din ce în ce slabă, din cauza apelor tot mai mici. Așa se explică și înfățișarea reliefulor de aici, care sunt mai evoluat, cu soluri dezvoltate mai bine.

Trecând din bazinul Râncezenchii spre nord-est, se ajunge, pe nesimțite, în partea mijlocie a depresiunii, care aparține bazinului hidrografic al Zeletinului. Aici sunt aceleași povârnișuri domoale și culmi boltite larg, cu soluri fertile, printre cele mai evoluat din depresiune. Numai în împrejurimile ieșirii Zeletinului din depresiune sunt evidente urmele recente ale proceselor de modelare (alunecare, curgere și eroziune).

Înălțimea cea mai mare este de 575 m, în vârful Spânzurătorilor, înspre Râncezi, iar cea mai mică, în albia râului, care taie curbele de 480 și 490 m. Zeletinul este râul care curge la nivelul cel mai înalt din depresiunea Drajna-Chiojd, cum a observat mai demult N. Popp (1934 a, pp. 152, 197).

Un alt fapt interesant este cotul pe care-l face acest râu în depresiune, ocolind pe la est o colină, la vest de care este o arie mlăștinoasă spre care vine apa mai multor pârâiașe intermitente, de la vest și nord. Unul dintre acestea are tendința să deschidă un drum mai drept Zeletinului. Acest cot pare a fi martorul unor prefaceri hidrografice din această parte a depresiunii, cum vom vedea mai jos (cap. III).

Mai departe spre nord-vest, în bazinul Stâmnicului, situația e cu totul alta. Aici, atât relieful cât și rețeaua hidrografică au însușirile cele mai variate și mai interesante din întreaga depresiune. Cumpăna apelor e o linie despărțitoare de povârnișuri cu însușiri foarte deosebite: în timp ce înspre Zeletin povârnișul e relativ domol, cum am văzut, înspre Stâmnice el este repede, supus alunecării și chiar curgerii pe unele locuri. Șoseaua care străbate depresiunea face pe acest povârniș niște serpentine cum nu mai întâlnim nicăieri în lungul acestei arii.

Dealurile mai importante se desprind din rama muntoasă, de la nord și nord-vest; de la sud, dinspre Pripor, sunt mai puține și mai mici. Povârnișurile acestora sunt în general repezi, cu urme evidente de eroziune, de alunecare și chiar de curgere. Pe unele locuri solul lipsește, ieșind la suprafață roca alterată slab, pe care abia începe să se înfiripeze o vegetație pionieră; așa sunt povârnișurile de la vest de Bătrâni și de pe Valea lui Fier. Dar sunt și povârnișuri mai domoale, cu sol evoluat; astfel pe partea inferioară a multor povârnișuri, ca și pe fundul văilor mai mici, sunt tăpșane și limbi de pornituri întinse, unde panta e mult mai mică. Unele dintre acestea sunt vechi, statornicite, cum sunt cele din împrejurimile Starchiojdului, îndeosebi la est de pârâu, unde porniturile sunt atât de evoluat, încât pe unele locuri nu e evidentă limita dintre partea superioară a povârnișului, sculptată în roca nedislocată, și cea inferioară alcătuită din pornituri. Materialul care formează porniturile este venit atât de pe partea de sus a povârnișurilor, cât și din munți, după cum ne arată bolovani uriași din albia apei, rămași după îndepărtarea materialului fin. Acești bolovani au venit odată cu materialul mai mult sau mai puțin noroios.

În contrast cu tăpșanele vechi, sunt tăpșanele tinere, cu deplasare intermitentă, ca acelea de pe Valea Cărpinișului, de la sud-vest de Bătrâni, sau din Valea lui Fier de la est. Pornituri tinere, unele abia statornicite, sunt și pe Valea Anei, a Plopului, și a Screzii, de pe dreapta Stâmnicului. În unele locuri, ca la sud de Starchiojd, pe tăpșane de pornituri se găsesc

mai multe soluri suprapuse, ceea ce înseamnă că peste solul format jos, pe tăpșan, au venit altele formate pe povârniș.¹

Culmile acestor dealuri nu sunt uniforme; unele sunt înguste, „muchii” în graiul localnicilor, având din loc în loc și vârfuri; dar cele mai multe sunt boltite larg. În două locuri se găsesc resturi vechi, evaluate, deosebite ca orientare și înfățișare de cele actuale. Cel mai evident este pe dealul Șerbăneasa, la vest de Starchiojd. Aici, pe culmea dealului, se găsește un crâmpei de vale, cu povârnișuri domoale, cu soluri dintre cele mai evaluate, orientat aproape nord-sud, fiind deschis atât spre nord, spre valea Chiojdului, cât și spre sud, spre Valea lui Fier. Al doilea este la est de Bătrâni, pe dealul Bădânga, care este foarte asimetric; spre est, spre Valea lui Fier, este un povârniș repede, pe unele locuri de peste 45°, fără sol, pe când spre pâraul Bătrânceanca este un povârniș mai domol, cu soluri evaluate și fertile, atât în partea de sus cât și în cea de jos, unde e un tăpșan de pornituri vechi, evaluate. Pe acest povârniș se schițează și o vâlcică numită tot Bădânga, fără obârșie, ea fiind deschisă spre partea superioară a Văii lui Fier. Este izbitor contrastul dintre Bădânga evoluată și Valea lui Fier, o vale în zig-zag, cu un pronunțat caracter de tinerețe, fără egal în felul său în lungul acestei depresiuni.

Un alt fapt interesant îl constituie șesul terasei tinere în chip de grui, prin care se continuă spre est dealul Păltinișului, printre Bătrânceanca și Pârâul Plopului, înainte de confluența lor.

Este impresionant contrastul dintre panta mare a albiei apelor vecine și podul acestei terase, orizontal și chiar răsfrânt ușor spre vest, în capătul gruiului. Terasa aceasta, destul de mică, pare a fi alcătuită din material de umplutură, ca după un zăgaz care a împiedicat scurgerea apelor.

Situația de aici pare a îndreptăți întrebarea: este oare vorba de rezultatul unei mișcări recente a scoarței ?

Apele din această parte a depresiunii, la rândul lor, au orientări foarte diferite. Dar în înfățișarea rețelei hidrografice am constatat două arii de convergență: una la sud de Bătrâni, unde se formează Stâmnicul, și alta la Starchiojd. Legătura între aceste arii o face Stâmnicul, care, în prelungire cu afluentul său Pârâul Plopului, curge pe o distanță de 2 km, în lungul depresiunii ca și Râmniceanca, dar în sens opus. Interesant este și faptul că bazinul hidrografic al Stâmnicului este în depresiune mult mai lat decât al Bâscei. Faptul se explică prin nivelul la care curge Stâmnicul, care taie curba de 425 m la sud de Starchiojd, pe când Bâsca taie curba de 450 m la Chiojdul Mic. De aceea și înălțimea dealurilor față de apele care le despart este întrecută numai în cea de la est de Bâsca, unde caracterul depresionar e mai șters. Dealul Șerbăneasa domină albia Stâmnicului cu mai bine de 150 m, pe când Dealul Domnului, de la gura golfului depresionar, domină albia Râncezenchii unită cu Drajna cu 130 m.

Înfățișarea rețelei hidrografice, care pare aici atât de dezordonată, este probabil rezultatul unor schimbări importante suferite atât de relieful cât și de ape, după cum par să arate atât resturile de relieful evaluate, cât și unele părți din cursul unor ape, cum vom vedea (cap. III).

În partea de nord-est a depresiunii, care aparține bazinului Bâscei, și care constituie fundul golfului depresionar, caracterul depresionar este ceva mai șters, înălțimea dealurilor din vatra depresiunii crescând mult, dar, totuși, continuând să fie dominate de ceea ce este la sud-est și nord. Pe stânga Bâscei, ramurile deluroase din vatra depresiunii, ca și cele din rama sa, sunt orientate de la nord-est spre sud-vest. Culmile acestor dealuri, a căror înălțime oscilează între 600 și 750 m, nu sunt înguste, ca să se poată vorbi de „muchii”, - cel puțin unele dintre ele, ci mai late, încât se poate vorbi mai degrabă de „plaiuri”. Culmea Predealului,

---

¹ În 1956, lucrând la cartarea solurilor din aceste părți am găsit la nord-vest de Rotarea, pe stânga Stâmnicului, la poala povârnișului de la obârșia unei vâlcele, soluri pe o adâncime de 1,5 m..

de-a lungul căreia se pot urmări mai multe trepte, la intervale de circa 15 m, este un exemplu grăitor. Plescioara, care e ceva mai la nord, are culmea ceva mai îngustă.

Povârnișurile acestor dealuri sunt rezezi în partea superioară, unde au loc intense procese modelatoare – eroziune, alunecare, curgere - astfel încât aici nu se pot întâlni soluri decât local și destul de tinere, în timp ce roca ușor alterată se vede pe întinderi foarte mari. Din cauza impermeabilității, a compactității și a bogăției în săruri, vegetația este foarte sărăcăcioasă, neputându-se înfiripa decât cu greu. Partea inferioară a acestor povârnișuri și fundul văilor sunt constituite din pornituri abia statornicite, sau încă în curs de deplasare, cu soluri la început de formare, dar mai ospitaliere pentru vegetație, materialul fiind mai afănat, mai bogat în umezeală și mai spălat de săruri.

În două locuri găsim forme deosebite: unul pe valea Păcurii și altul pe valea Smocinișului. Cele două pâraie care formează Pârâul Păcurii tind să se apropie tot mai mult unul de celălalt mai sus de confluență aproape cu 1 km, ca apoi să se depărteze, cuprinzând între ele un deal izolat, asemenea unei popini. Cu vremea, cele două pâraie se vor uni ca și cele de la Cătun din celălalt capăt al depresiunii.

Pe valea Smocinișului este o altă situație. Aici, chiar pe fundul văii, lângă satul Poienița, apare o creastă stâncoasă, care desparte obârșia văii în două. Povârnișurile opuse acestei creste sunt săpate în sedimente marnoase. E probabil vorba de un fel de „pană” de gresie pătrunsă printre formațiunile marnoase de deasupra, în care este sculptat relieful din vatra depresiunii. Creasta stâncoasă a ieșit la iveală de curând, după îndepărtarea marnelor.

La vest de Bâsca, dealurile sunt mai scunde, orientate de la nord-vest spre sud-est. Partea de sus a povârnișurilor, sculptată în roca „în loc”, este mai abruptă, cu evidente urme de eroziune și de alunecare.

Pe culmea unuia dintre aceste dealuri, la vest de Chiojdul Mic, se găsește un pinten mai pronunțat în relief, pe care e un petic de bolovăniș rotunjit, rest dintr-un strat de aluviuni ale unei terase distruse. În partea inferioară a povârnișurilor și pe fundul vâlcetelor sunt tăpșane de pornituri, în genere statornicite, chiar cu sol evoluat pe unele locuri.

Explicarea formării acestui uluc depresionar și evoluția rețelei hidrografice din lungul său au dat naștere la multe discuții, cum vom vedea mai departe (cap. III).

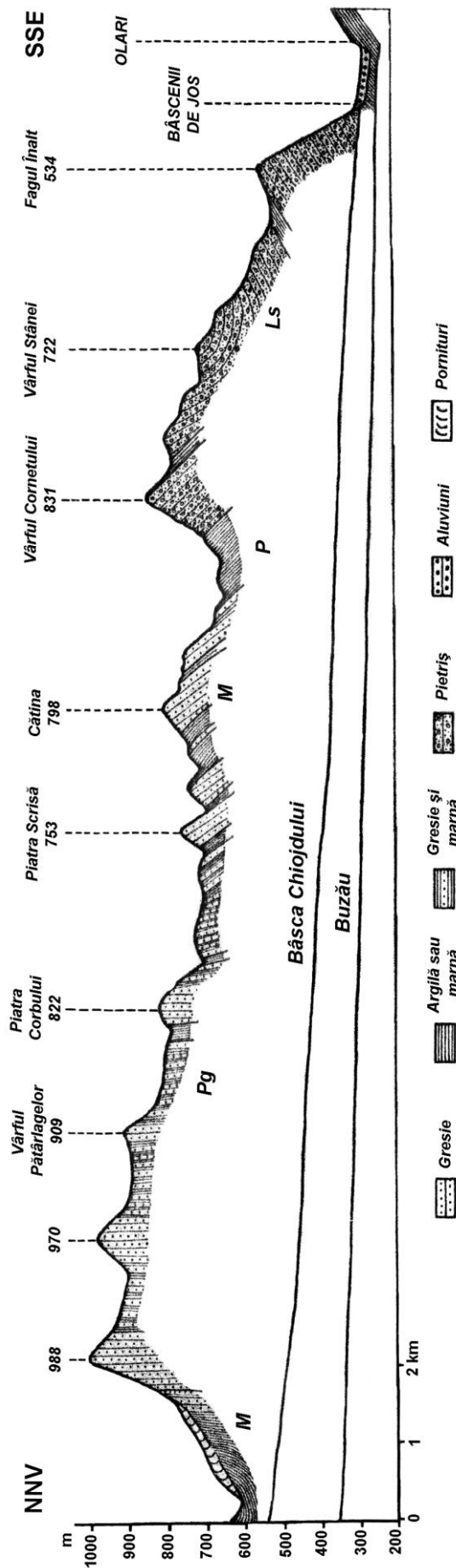
3. Dealurile Mantei. Un șir de dealuri legate strâns între ele pe care le numim Dealurile Mantei, după unul dintre cele mai înalte vârfuri, se întind între Bâsca Chiojdului la vest și sud, Buzău la est și pârâul Cătiaș, afluent pe dreapta Buzăului, la nord. Singura legătură cu relieful din jur este aceea cu munții de la nord, prin curmătura de la sud de satul Cătiaș, unde este și fundul golfului depresionar Drajna-Chiojd.

Acest șir de dealuri este alcătuit dintr-o ramură principală, un fel de coloană vertebrală, orientată nord-sud, lungă de 15 km, care este și un fel de axă de simetrie. Din ea se desprind lateral, aproape simetric, spre est și vest, ramuri secundare, care coboară spre terasele sau spre luncile celor două râuri mai mari care le mărginesc, Buzău și Bâsca Chiojdului, sau ale afluenților acestora.¹ Lățimea acestei arii deluroase este de 7-8 km.

Înălțimile cele mai mari se găsesc de-a lungul culmii principale cu precădere în partea de nord; cel mai înalt este vârful Manta de 988 m care constituie cea mai mare înălțime din cuprinsul regiunii studiate, și una dintre cele mai mari din brâul dealurilor subcarpatice. Urmează mai departe spre sud vârful Stâniei de 967 m, și apoi Dealul Pătârlagelor, de 909 m, după care înălțimile scad, dar cu unele reveniri impresionante, cum e vârful Cornetul, de 827 m, mult mai la sud.

---

¹ Simetria se găsește chiar în toponimie: un „Balosin” și o „Vale Seacă” în partea dinspre Buzău și alte văi cu aceleași nume spre Bâsca.

Pg – Paleogen; M – Miocen; P- Pliocen inferior și mediu Ls - Levantin superior – Pleistocen

Fig. 3. Profil nrin Dealurile Mantei

Profilul acestei culmi este zimțat, asemenea unui ferestruu cu dinții înclinați spre nord. Povârnișurile nordice, abrupte, corespund unor strate tari, calcare și gresii, sau permeabile, pietrișuri și nisipuri, iar curmăturile unor roci moi, argilo-marnoase (fig. 3). Povârnișurile sudice corespund, măcar în partea superioară, feței stratelor, pe când cele nordice sunt săpate în capul stratelor; acest caracter este vădit îndeosebi în partea mijlocie și sudică a acestui șir de dealuri.

Din culme pornesc lateral, spre est și vest, ramuri la fel de asimetrice ca și vârfurile din care se desprind: povârnișurile sudice, conforme - mai mult sau mai puțin - feței stratelor, sunt mai domoale și mai uniforme decât cele nordice, care sunt săpate în capul stratelor; îndeosebi partea superioară a acestora este foarte abruptă, căci în partea de jos sunt de regulă pornituri. Ramurile de la est și de la vest de vârful Cătinei și de vârful Cornetului sunt exemple grăitoare. Dealul Cetățica, de la vest de Cornet, un impresionant martor de eroziune, are spre nord-est un abrupt de peste 25-30 m, în pietriș de Căndești. În unele locuri, unde stratele sunt înclinate puternic, cum e cazul la vest în vârful Cătinei, nu este deosebire mare între panta povârnișului conform feței stratelor și aceea a „cuestei”. Dar la vârful Cornetului, și de aici spre sud, stratele sunt din ce în ce mai puțin înclinate, astfel încât la capul dealului se ajunge chiar la schițarea unui sinclinal. Aici suprafețele structurale sunt mai puțin evidente din cauza rocii, dar și a poziției stratelor. Umerii care se schițează pe partea de sus a povârnișului dinspre Buzău ca și pe unele gruiuri dinspre Bâsca Chiojdului, reprezintă suprafețele structurale puse în evidență de stratele argiloase subțiri, care se găsesc în pietrișul de Căndești. De asemenea, sus pe culmi apar pe unele locuri evidente crâmpete de suprafețe structurale, dar aici se vede că este vorba și de o împletire între suprafețe determinate de structură și suprafețe determinate de o evoluție avansată a reliefului.

În partea de nord a acestor dealuri stratele sunt în poziție aproape verticală, iar reliefurile sculptate în roci tari prinse între roci moi, iau forme impresionante, de munți prăpăstioși, cum e Piatra Corbului, de pe stânga Bâscei, la satul Corbu, sau de cealaltă parte, dinspre râul Buzău, în lungul Văii Mardalelor și a Văii Lupului.

La capătul culmilor unora dintre aceste dealuri se găsesc resturi mici de terase și de povârnișuri evoluat în legătură cu șesul acestor terase, contrastând puternic cu restul culmilor și cu povârnișurile acestor dealuri (cap. II; cap. III).

Din curmăturile de pe culmea principală pornesc lateral, spre vest și est, văi, în cuprinsul cărora se găsesc pornituri întinse, variate ca forme, dimensiuni și vârstă. Aceste pornituri sunt fie pe fundul văilor, de forma unora limbi glaciare, fie la poala povârnișurilor, formând un fel de tăpșane, glacisuri; mai întinse sunt pe Valea Mănăstirii, pe Valea Viei, pe valea Balosinului Mare, și cele de la Calea Chiojdului. Pe văile opuse acestora, cele dinspre Bâsca Chiojdului, porniturile sunt ceva mai mici. Interesant este cazul de pe valea Balosinului Mare, unde limba de pornituri, formată pe când Balosinul curgea pe la capătul Colonului spre nord-est, a rămas suspendată după schimbarea suferită de Balosin (Muică, 1977) și este amenințată să fie distrusă în noul ciclu. Porniturile se găsesc și mai la nord, în formațiunile de fliș. În general în cuprinsul acestor pornituri se găsesc și mici depresiuni, de forme și adâncimi diferite, în care se strânge apă, formând bălți sau chiar lacuri, cum sunt pe Valea Mănăstirii. Un caz deosebit în această privință este lacul Manta, aflat la sud-vest de vârful cu același nume. Apa acestui lac e acoperită de turbă, pe care se găsește și mica plantă insectivoră *Drosera rotundifolia*. Formarea depresiunii în care e cantonat lacul pare a se datora tot alunecării, dar situația nu este dintre cele mai evidente.

Pe dealurile sculptate în formațiuni care au, printre alte roci, și strate de gips de grosimi mai mari, cum e Dealul cu Gropi, se întâlnesc și forme carstice, îndeosebi doline (de aici și numele dealului). Unele dintre acestea au dimensiuni destul de mari. Dar pe lângă doline, care se văd de la depărtare, pe fețele blocurilor de gips se găsesc lapiezuri, ca la Valea Mușcelului și la Fundături (cap. V).

În partea de sus a acestor dealuri, începând de la Cornet, unde relieful este sculptat în pietrișuri de Căndești cu intercalații de strate argiloase subțiri, este o altă situație. Povârnișurile dealurilor sunt repezi, iar la obârșia văilor torențiale sunt râpi impresionante, ca „Râpa Corbului” de la obârșia Văii Seci dinspre Buzău, sau râpa de la obârșia torentului dinspre Poieni, nord de Cislău, care atinge 30-40 m. De aici coboară mereu pietriș care e împrăștiat de apele torențiale peste agestrul în continuă creștere. Râpe mari se găsesc și pe povârnișurile sudice, dinspre Bâsca. Formarea unora dintre acestea a fost cauzată de apele strânse pe drumul de pe culme în timpul ploilor sau la topirea zăpezilor.

Pe lângă aceste văi torențiale, cu râpe prăpăstioase, săpate în pietriș, și cu agestre la gura lor, se mai întâlnesc și văi în lungul cărora sunt chiar pornituri, cum e cazul în partea de sud-vest și de vest a acestor dealuri, spre Calvini, ca și pe Valea Humei – toponim sugestiv – sau pe Valea Negoteiului, cu obârșia sub vârful Cornetul. Acestea sunt cauzate în mod evident atât de existența unor strate argiloase mai groase, cât și de faptul că sedimentele sunt înclinate spre vest. Porniturile de pe aceste văi se apropie întrucâtva de cele de pe văile săpate în formațiuni argilo-marnoase mai groase.

În partea inferioară a văilor mai mari, săpate în pietrișuri, cum e Valea Seacă dinspre Buzău, se găsesc chiar terase de pietriș, clădite de ape la viituri; podurile acestor terase sunt înclinate cu 5-6°, în chipul agestrelor din care provin. În agestrele vechi, apele și-au adâncit făgașuri noi, clădind agestre noi „îmbucate”. La gura Văii Seci se pot vedea cel puțin trei nivele. Agestrele mai înalte de la gura văilor de aici sunt unite, formând tăpșane întinse, care s-au impus de mult atenției cercetătorilor (Weimuller, 1931, p. 629). Marginea acestor agestre a fost ruptă de Buzău, dându-i înfățișarea unei frunți de terasă. De cealaltă parte a dealurilor, în împrejurimile Calvinilor, agestrele sunt ceva mai puțin clare.

Așadar Dealurile Mantei, care constituie o diviziune unitară ca înfățișare, sunt alcătuite din formațiuni care se succed de la nord spre sud pe o lungime de 15 km, de la flișul paleogen până la pietrișurile de Căndești, villafranchiene.

4. Dealurile Priporului și ale Mesteacănului. Rama sudică a depresiunii Drajna-Chiojd este alcătuită dintr-un șir de dealuri, asemănătoare ca înfățișare și alcătuire, dar nelegate între ele, ci individualizate, despărțite de apele care vin dinspre nord-vest, Bâsca, Stâmnice și Zeletin. În schimb ele sunt legate de reliefurile depresiunii de la nord, și, într-o măsură mai mică, de reliefurile de la sud, de care însă se deosebesc, atât ca înfățișare și înălțime, cât și ca alcătuire. Acest șir de dealuri, orientat de la nord-est spre sud-vest, este mărginit la nord-est de Bâsca Chiojdului, iar la sud-vest de Teleajen. Dincolo de Bâsca Chiojdului, în continuarea dealurilor Priporului, sunt unele ramuri ale dealurilor Mantei, asemănătoare atât ca înfățișare cât și ca alcătuire. Iar dincolo de Teleajen, pe gruiurile dintre acesta și Vărbilău, se înalță dominator Dealul cu Poduri, sculptat în gresie de Kliwa, pe care se păstrează resturi ale unora dintre cele mai vechi terase ale Teleajenului. Limita de nord, dinspre depresiune, este dată de o linie a rupturilor de pantă de la poala povârnișurilor repezi, sub care urmează reliefurile depresiunii, mai scunde, dar mai ales mai monotone. Numai în capătul de nord-est al acestor dealuri, pe gruiul dintre Stâmnice și Bâsca Chiojdului, nu este o deosebire însemnată de înălțime; vârful Piatra Romei, care aparține acestor dealuri, este numai cu 10-15 m mai înalt decât culmea care urmează mai la nord, și care aparține depresiunii. Dar peisajul este deosebit, inclusiv în ce privește modul de folosire: în depresiune sunt culturi, iar pe ramă păduri și pajști.

Spre sud urmează alte dealuri, cu înălțime mai mică, asemenea reliefurilor depresiunii de la nord; unele dintre ele, cele din împrejurimile Priporului, constituie vatra depresiunii Calvinii. Limita este dată de o linie care trece pe șesul Vitioarei, apoi spre nord-est pe pârâul Ciurii și mai departe pe la nord-vest de satele Tulburea, Zâmbroaia, Aricești și Cărbunești, iar de aici spre nord-est până în albia Zeletinului, care constituie limita până la unirea sa cu Bâsca.

Înălțimea cea mai mare din lungul acestui șir de dealuri se găsește în partea de nord-est, pe vârful Priporului, de 823 m, între Zeletin și Stâmnice. La sud-vest de Zeletin sunt înălțimi mai mici: 770 m în vârful Lazuri și 725 m în Vârful Stânei. Mai departe spre sud-vest înălțimile scad treptat, dar rămân totuși dominante față de ceea ce este la nord-vest, în vatra depresiunii Drajna-Chiojd, căci și aici înălțimea scade. În schimb față de dealurile din sud, care își păstrează înălțimea, diferența scade.

Nici lățimea nu este uniformă; cea mai mare este la vest de Zeletin, de peste de 6 km, de unde scade repede spre sud-vest la mai puțin de 3 km, și apoi treptat, până se pierde la Teleajen. De la Zeletin până la la Bâsca lățimea se menține la peste 3 km.

Înfățișarea acestor dealuri nu este uniformă; povârnișurile sunt în cea mai mare parte repezi, amintind de coastele munților de la nord de depresiune, cu procese modelatoare și chiar cu soluri asemănătoare (Popp 1934, p. 157). Peisaj cu adevărat muntos se întâlnește între pâraul Zâmbroaia și cursul superior al Lopatnei, cu abrupturi verticale săpate în gresie albicioasă de Kliwa, și, pe unele locuri, între Zeletin și Bâsca Chiojdului, cum e în partea de sus a Văii Cătinei, spre Valea Anei; de altfel acest peisaj este o continuare a celui de dincolo de Bâsca, din ramurile vestice ale Mantei. Pe unele locuri în gresiile tari apele și-au format adevărate chei: Bâsca la nord de Corbu, Stâmniceul la Rotarea și chiar Zeletinul în jos de Posești. Dar povârnișuri repezi și chiar abrupturi care trec de 10-15 m înălțime se găsesc și pe partea de sud a Priporului, în pietrișuri de Căndești, unde sunt organisme torențiale impresionante, atât spre Zeletin, cât și spre Bâsca; ele sunt un efect al intervenției omului, care, despădurind, a creat fâgașuri ape.

Pe povârnișurile acestor dealuri, care trec adesea de 25°, iar local chiar de 35°, au loc și deplasări de strate de diferite dimensiuni. Pe unele locuri, ca în partea de sus a Văii Anei, de la nord de vârful Pripor, ai impresia că tot povârnișul curge. Forme relativ asemănătoare se găsesc și pe povârnișul nord-vestic al dealului Lazuri, spre Drajna. Aici se vede că pe pornituri este pajiște, pe când celelalte povârnișuri sunt acoperite de pădure.

La sud de vârful Pripor sunt de asemenea pornituri, dar aici panta generală a povârnișului este dată de fața stratelor argilo-marnoase, de sub stratele de Căndești, înclinate puternic spre sud. Pe unele coaste repezi, mai mult sau mai puțin conforme cu fața stratelor de gresie, se constată că alunecă stratul subțire de sol abia înfiripat, iar povârnișul rămâne golaș; astfel de situații se văd aproape în toate primăverile, dar mai ales în cele umede, pe povârnișurile nordice ale Priporului, ca și ale Mesteacănului. Înfățișarea generală a reliefului, ca și procesele modelatoare caracteristice acestor dealuri, își găsesc explicația în alcătuirea petrografică. Acest șir de dealuri are în alcătuirea sa formațiuni grezoase de fliș, care vin dinspre nord-vest ca o fâșie îngustă, formând ceea ce geologii numesc „Pintenul de Văleni”, și care constituie un fel de coloană vertebrală a șirului de dealuri. La acestea se adaugă formațiuni mai noi, miocene, marnoase la nord spre depresiunea Drajna-Chiojd, și argilo-marnoase și cu strate de pietriș villafranchian, la sud, spre depresiunea Calvinii. Nicăieri în dealurile subcarpatice de la curbură, și nici mai departe, nu găsim formațiuni de fliș atât de aproape de pietrișurile de Căndești, ca aici. Situația aceasta constituie o dovadă grăitoare a violenței mișcărilor tectonice de la începutul Cuaternarului.

În privința structurii, poziția stratelor arată o înălțare în partea axială, de unde sunt înclinate spre depresiunile vecine. Situația aceasta este deosebit de clară pe povârnișurile sudice ale acestor dealuri, mai ales la sud și sud-est de vârful Pripor, unde o parte din povârnișuri corespund feței stratelor. Cam același lucru se constată și pe povârnișurile nordice ale dealului Mesteacănului și la Lazuri. Dar la nord de Pripor povârnișul este săpat în strate înclinate spre sud, spre partea cea mai înaltă a dealului, dând ramurilor dealului o înfățișare deosebită, aproape ciudată. Aici, pornind de la nord, din depresiune, pe muchia uneia dintre aceste ramuri, spre vârful Priporului ai impresia că te urci pe o scară cu trepte uriașe; podurile acesteia, corespunzătoare feței stratului, sunt înclinate ușor spre sud-vest, invers față de

înclinarea generală a povârnişului, iar abrupturile dintre ele sunt săpate în capul stratelor. Urcuşul pe o astfel de culme este demoralizator: căci, după ce te-ai urcat cu greu pe abruptul aspru prin tufăriş şi pădure, ajungi pe un şes pe care trebuie să te cobori destul de mult ca să ajungi la abruptul următor (fig. 4).

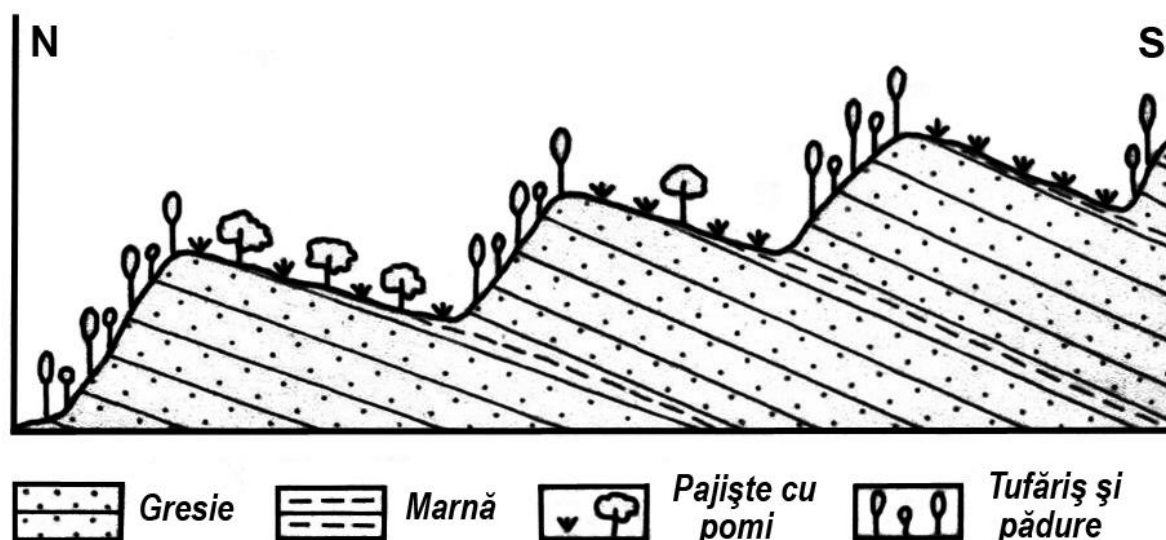

Fig. 4. Profil schematic pe una dintre ramurile nordice ale Priporului.

Ar putea fi vorba fie de un sinclinal asimetric, frânt și înălțat lângă formațiunile de fliș, fie de strate care au fost rupte, încât capetele lor au ajuns să se sprijine pe stratele grezoase de fliș.

Pe unele locuri de pe culmile acestor dealuri sau de pe partea de sus a povârnișurilor se găsesc suprafețe cu înclinare mai mică, de dimensiuni mici, dar în contrast vădit cu cea mai mare parte a povârnișurilor, care au un caracter de tinerete pronunțată. Astfel de situații se găsesc pe Pripor, pe culmea Mesteacănului, la Lazuri etc. O problemă care a preocupat pe cercetători este dacă aceste dealuri, sculptate în aceeași fâșie îngustă de roci, cu structura unui anticlinal luat grosso modo, au fost unite, cum sunt dealurile Istriței, bunăoară, sau au fost despărțite de la început, deci dacă au fost văi vechi, epigenetice sau antecedente. Problema aceasta este însă strâns legată de cea care privește formarea și evoluția ulucului depresionar Drajna-Chiojd (cap. V).

5. Depresiunea Șoimari-Calvini și dealurile Salciei. La sud de dealurile dominante, pe unele locuri cu aspect muntos, ale Priporului și Mesteacănului, până la ulucul Măgurele-Rahova și la Cricov, iar spre est până la depresiunea Sângerului, se întinde o lume de dealuri mai mărunte, unele individualizate bine între ele, iar altele mai puțin.

În cea mai mare parte acestea aparțin bazinului hidrografic al Cricovului, prin afluenții săi Lopatna și Matița. Aici reliefurile au însușiri tipice de tinerete: povârnișuri repezi, supuse unor procese de modelare foarte intense: alunecarea, curgerea, solifluxiunea și chiar prăbușirea sunt fenomene ale căror urme se întâlnesc la tot pasul. Solurile sunt foarte tinere, sau, pe suprafețe destul de mari, lipsesc, fiind „la zi” roca alterată ușor, cu o vegetație pionieră. Numai pe locurile mai ferite de eroziune, fie rămășițe din relieful mai vechi, fie suprafețe mai domoale, în genere conforme feței stratelor, sunt soluri mai evoluat, sub culturi sau sub pădure.

În schimb, în partea de nord-est, care aparține bazinului Buzăului, prin afluentul său Bâsca, și într-o măsură mai mică Teleajenului, prin afluentul său Vitioara, relieful este mai

evoluat, cu povârnișuri mai domoale, cu soluri mai dezvoltate, mai uniforme și mai puțin erodate.

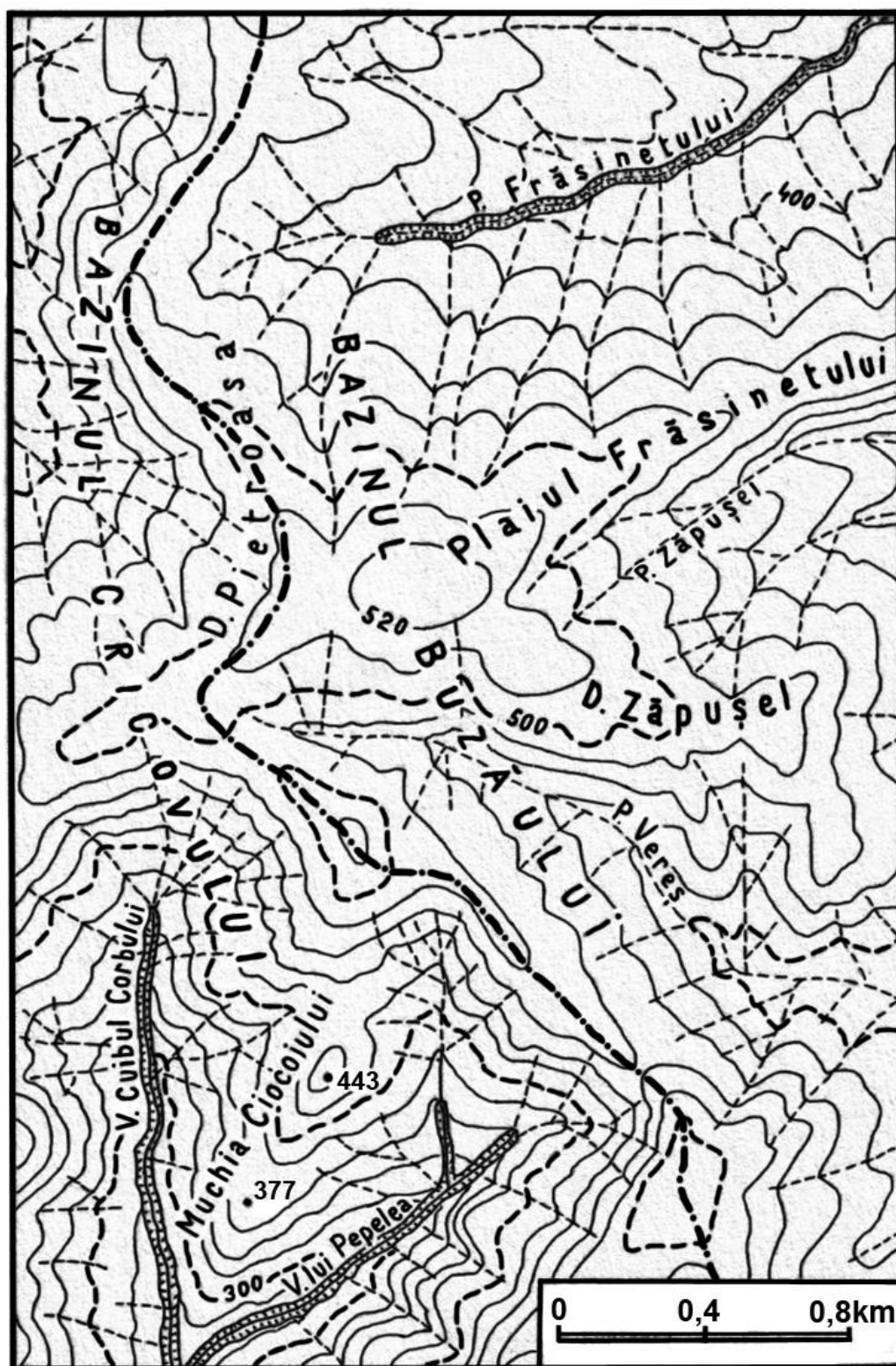

Fig. 5. Partea mijlocie a depresiunii Șoimari – Calvini. Se observă contrastul dintre relieful din bazinul Buzăului și cel din bazinul Cricovului.

Ca altitudine absolută, dealurile din bazinul Buzăului sunt mai înalte decât cele din bazinul Cricovului. Dar ca înălțime față de pâraiele de printre ele, situația este inversă; adică

dealurile din bazinul Cricovului au înălțime relativă mai mare decât cele din bazinul Buzăului. Diferența la care curg apele din bazinul Buzăului față de cele din bazinul Cricovului, - acolo unde aceste ape sunt mai apropiate, cum e cazul la nord de Cărbunești - este de cel puțin 75-100 m (fig. 5). Linia de cumpănă a apelor dintre cele două bazine este o adevărată graniță între reliefuluri cu însușiri foarte deosebite, ceea ce trădează o deosebire de intensitate a proceselor modelatoare, cu urmări însemnate pentru peisaj ca și pentru evoluția reliefului și a rețelei hidrografice (cap. III).

În acest spațiu nu se vede o tendință de grupare în modul cum sunt dispuse dealurile, ci mai degrabă o tendință de fărâmițare; de aceea, e greu de găsit un mod indiscutabil de înmănunchere în unități sau diviziuni clare, pentru care să găsești, apoi, nume potrivite. O încercare a făcut Gh. Niculescu (1974, harta) care deosebește „culmea Salcia” la est, „Depresiunea Calvinii” în partea inferioară a bazinului Vereșului, afluent al Bâscei, și apoi alte depresiuni mai mici, două în bazinul Lopatnei, în împrejurimile Suranilor și ale Șoimarilor, și altele în bazinul Matitei, acolo unde văile acestor râuri se lărgesc mai mult. Dar acest autor urmărește mai degrabă o deosebire a dealurilor după înălțime, decât o desprindere a diviziunilor orografice ce se pot găsi în acest spațiu.

Un alt mod de a le grupa ne pare mai firesc. În partea de răsărit a acestei arii sunt două dealuri prelungi, aproape paralele, cărora le spunem Dealurile Salciei, după numele satului dintre ele, și după numele vârfului mai înalt, care vine probabil tot de la sat. La vest de acestea se conturează un uluc depresionar larg, Șoimari - Calvinii, iar la sud-vest de această depresiune se găsesc câteva grupe mici de dealuri, dintre care mai de seamă sunt dealurile Bogdăneștilor, de la sud-est de șesul Vitioarei, dealurile Pleșuvului, de la sud de capătul depresiunii, și dealurile Păcureștilor.

a. Depresiunea Șoimari - Calvinii. Dealurile Priporului și ale Mesteacănului mărginesc la nord-vest, Dealurile Salciei la sud-vest, iar gruiul dealurilor Mantei la nord-est, Depresiunea Șoimari - Calvinii, care este deschisă spre sud-vest, unde sunt mai multe grupe de dealuri a căror înălțime trece cu puțin peste înălțimea reliefulor depresiunii. Această depresiune, orientată de la nord-est spre sud-vest, are o lungime de 8-9 km și o lățime de 5-6 km. Înălțimile cele mai mari din cuprinsul său sunt de 411 m în Vârful Curmăturii din capătul de nord-est al său, de 460 m la Fața Goală din partea mijlocie a bazinului Vereșului și de 511 m în marginea de sud a aceluiaș bazin deasupra satului Trenu, pe unde trece cumpăna apelor dintre cele două bazine vecine, al Bâscei și al Cricovului. Mai departe spre sud-vest, în bazinul Lopatnei, înălțimile sunt ceva mai mici: 456 m în Muchia Înaltă de la sud de Cărbunești, iar în împrejurimile Suranilor chiar mai mici de 400 m. Față de acestea, dealurile Priporului și Mesteacănului de la nord-vest sunt cu circa 300 m mai înalte, iar cele din rama sud-estică și nord-estică cu circa 200-250 m. Spre sud-vest înălțimile cresc treptat, cu deosebire pe latura vestică, în Dealurile Bogdăneștilor, care ating 584 m, și în cealaltă extremă, pe Pleșuvu, de la nord de Apostolache, 589 m.

Dealurile din cuprinsul depresiunii sunt în genere asimetrice, ca urmare a rocii, structurii și a tineretii reliefulor, cu precădere în bazinul Cricovului. Povârnișurile reperi, săpate în capul stratelor, sunt orientate spre marginea depresiunii, în genere spre sud-sud-vest și vest, iar povârnișurile domoale, relativ conforme feței stratelor, spre partea mijlocie a depresiunii, în lungul căreia se schițează două sinclinale.

Este evidentă corespondența dintre înfățișarea generală a reliefulor depresiunii și structură. Dar în rama de nord-est este o situație aproape inversă: Dealurile Cornetului sunt sculptate în formațiunile aceluiași sinclinal, în capătul său de nord-est (fig. 3).

Variația de rezistență la modelare și modul cum se face aceasta – eroziune în sens restrâns, sau deplasare de strate –, lasă urme evidente în înfățișarea reliefului. Contrastul dintre cele două bazine hidrografice, al Bâscei și al Cricovului, este influențat pe de-o parte de

poziția stratelor, și pe de altă parte de diferența de nivel dintre cele două ape mai mari, care constituie nivelul de bază pentru apele modelatoare, cu evidenta înaintare a apelor din bazinul Cricovului (cap. III).

b. Dealurile Salciei. Din lunca Buzăului, de la Cislău, și până în lunca Cricovului, între satele Tisa și Apostolache, se întind Dealurile Salciei, două dealuri prelungi, aproape paralele, care domină spre vest Depresiunea Șoimari – Calvinii, iar spre est Depresiunea Sângerului.

Dealurile Salciei, orientate de la nord nord-est spre sud sud-vest, au o lungime de circa 12 km, o lățime de 5-7 km și o înălțime maximă de 717 m în partea de nord, în vârful Salciei. De aici altitudinea scade la 533 m în vârful Nicovanu, la 557 m în vârful Chiliei și la 580 m în vârful Bordea, spre capătul sudic. Printre aceste dealuri curge, de la nord spre sud, pârâul Salciei, care, de la un loc în jos, este foarte bogat în săruri (de aici provin în mare parte sărurile din Cricovul Sărat). Dealul vestic, pe care sunt înălțimile cele mai mari, este pronunțat asimetric. Povârnișul estic, săpat în capul stratelor, este abrupt în partea superioară, de unde se desprind bucăți de rocă de diferite mărimi, care coboară la vale, alunecând, curgând sau rostogolindu-se pe fundul unor vâlcele până la poală, unde e un tăpșan întins de pornituri. Pe partea de sus a povârnișului sunt soluri tinere, sau chiar „roca la zi” pe întinderi mari, pe când pe partea de jos sunt soluri mai evoluat, cel puțin pe anumite porțiuni, și relativ fertile, ca la sud de satul Salcia. În sud, tăpșanul de pornituri¹⁾ se îngustează, apărând povârnișuri repezi până jos, sculptate fie în marne cu sare, în care apar vâlcele cu numeroase doline mici, fie în strate calcaroase.

Povârnișul vestic, care corespunde măcar în parte feței stratelor, are pantă mai mică, este mai statornic, cu soluri și vegetație corespunzătoare mai mult sau mai puțin condițiilor zonale. În partea de nord a acestui deal se constată o situație inversă. Povârnișul săpat în capul stratelor se găsește la vest nord-vest de muchie, pe când cel structural spre est sud-est; aceasta ca urmare a trecerii anticlinalului de cealaltă parte a liniei de cumpănă a apelor. Vârful Nicovanu, de 533 m, este sculptat în flancul estic al sinclinalului, dar înălțimea lui se menține din cauza stratelor de calcar.

În capătul sudic al acestui deal, spre sud, est și vest, sunt pornituri interesante ca înfățișare și ca mod de evoluție. Pe unele locuri, ca pe valea Pârâului Sărat de pe povârnișul sudic, sunt curgeri de material noroios, uscat și ușor întelenit la suprafață în perioadele de secetă, care se mișcă în perioadele umede, fiind obligat să treacă și printr-un fel de cheie săpată în rocă tare. În alte locuri sunt povârnișuri mai întinse, vâlurite ușor din cauza alunecării sau a solifluxiunii, cum este cazul pe povârnișul vestic, la Nucet, unde materialul superficial din partea de sus formează un fel de izvor de material noroios.

În contrast cu acestea sunt povârnișuri mai întinse, domoale și vâlurite din cauza alunecării și solifluxiunii, în cuprinsul cărora apar forme proeminente, în chip de coame sau de insule stâncoase de rocă tare, rămasă în relief după îndepărtarea rocii moi. Pe unele locuri ies „la zi” stânci de gips, pe fețele cărora sunt săpate lapiezuri, sau stânci de sare, pe care sunt atât lapiezuri cât și cruste de săruri, iar de sub ele ies ape sărate.

---

¹⁾ În vara anului 1969 am avut prilejul să vedem o astfel de deplasare pe o vâlcică de pe povârnișul de la sud est de Salcia.